

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. vasario 9 d.

Nr. 6 (1268)

Lietuvos 100-mečio žmonės

Prof. Vytauto Landsbergio kūrybos vakaru Kačerginėje buvo pradėtas renginių ciklas „Lietuvos 100-mečio žmonės“. Pasitikdami pirmajį atkurtos Ne-prilausomos Lietuvos valstybėsvadovą, meno, muzikos ir literatūros istoriką prof. Vytautą Landsbergį, vakaro klasytojai pagarbai atsistojo. Kūréjas iš savo turtinės arti 140-ies knygų kūrybos kraitės Kačerginės klausytojams pristatė pastarųjų metų darbus. Visus sudomino subtiliai autorius perteikti poezijos skaitiniai iš eilių antologijos „Organizuoti tekstai“ bei biblinių ir pasaulėžiūrinių posmų rinkinio „Kelyje į Damaską“. Klausytojų dėmesį sušildė knygelės „Kačerginės paveikslėliai“ puslapiai. Juose užfiksuoja ryškūs tarpukario Kačerginės kurorto gyvenimo vaizdai. Jie perteiktai meto vaiko akimis, besižvalgant iš tėvo architekto Vytauto Landsbergio-Zemkalnio vasarnamio Kačerginėje.

Autorius piešia ryškius Panemunės kurorto vasarotojų inteligentų Balio Dvariono, ponios Cipliauskienės, Marijos Urbšienės (Munytės), Marijos Lozoraitienės, vaikų rašytojo „dédés

Pranio“ Mašioto našlės Marijos Mašiotienės (Marinės) ir daugelio kitų portretus. Vakaro metu drauge su autoriumi, Lietuvos 100-mečio metais gimusų kompozitorų melodijas atliko profesoriaus dukra muzikologė Jūratė Landsbergytė, anūkas fleitininkas Vytautas Oškinis, smuikininkė Diemantė Merkevičiūtė. Vakare dalyvavo profesoriaus dukra, pasirinkusi muzikologės kelią Birutę Landsbergytė-Cechanavičienę, gausus būrys svečių iš Kauko ir aplinkinių bendruomenių. Skambėjo J. Gruodžio, J. Pakalnio, V. Bacevičiaus muzikiniai kūriniai. Visus vakaro dalyvius džiugiaipakylėjo muzikinissiurpirzas – profesoriaus talentingai atliktas M. K. Čiurlionio „Preliudas“. Vytauto Landsbergio kūrybos gerbėjai džiaugėsi vakaro metu išsigytomis knygomis su kūrėjo autografais. Tai bibliniai ir pasaulėžiūriniai posmai „Kelyje į Damaską“, eilių antologija „Organizuoti tekstai“, eileraščiai „Romansai ir dainos“, dokumentų rinkinys „Laisvės byla“, „Vincas Kudirka. Lietuvos darbininkas ir muzikas“ ir daugelis kitų.

Vieno iš populiariausių Lietuvos 100-mečio žmonių profesoriaus Vytauto Landsbergio kūrybos vakaras – ne pamirštamas susitikimas Kačerginėje, kviečiantis dalytis, kurti, pažinti.

Parengė Lina SINKEVIČIENĖ

Gimimo diena užgrūdino meilę Lietuvai

Atėjimas į gyvenimą paženklintas žvakės šviesa (vasario 2-oji pagal katafilišką kalendorių – Grabnyčios arba graudulinį žvakijų šventinimo diena). Kas tai – likimo ženklas ar lemtis, kuriai paklūsta žmogus, šito nesuprasdamas, nesureikšmindamas, o gal net ir nepripažindamas, kad kažkas už mus nusprendžia, kokiu gyvenimo keliu eisime.

Kai žingsniai stipriai įsuka metų virsmo karuselę, vakar dienos atmintyje pamatai, kad esi tarytum laikodus, prisuktas tikseti ne vien tau skirtą ir pasiskirtą laiką. Gimtadienio žvakės šviesa – ir ženklas, ir viso Dalytės Fylertės-Raslavičienės nueito kelio apsauga nuo gyvenimo audrų ir perkūnijų.

Žvakė moters gyvenimą lydėjo ne vien kaip apsaugą skleidžianti šviesa ir šiluma. Stovėdama ant metais gražaus jubiliejinio gimtadienio slenkscio, nesidairydama atgal, bet tiesiog prisimindama tai, kas jau tampa istorija, Dalytė gali sau, ją pažiūstantiems ir jos niekada nepažinojusiems žmonėms pasakyti, kad šviesa buvo stipriausias vidiinis užtaisas, kuris jai padėjo eiti, įveikti baimes, paminti keršto ir melo išpuolius, pakelti ir nušluostyti ašaras pažemintai tiesai, išsitiesti ir nusiūpsoti plėciai atvertoms drąsos akims. Visa tai buvo Dalytės gyvenime. Nuo pat gimimo, nuo pūgomis ir žvarbiu žiemos vėju paženklintos atėjimo į gyvenimą dienos, nuo legendomis apipinto Vištyčio ežero atsiradimo Pavištyčio kaime Vilkaviškio rajone. Buvo ir ji, toji ryškiausioji, į gyvenimą už rankos vedusi, tė-

vo autoritetu paryškinta, vaikystės sva-jonėmis paženklinta, žmogų tėviške auginus, viliojančią šviesą ir globojančią šilumą skleidusi žvakė. Dalytės tėtis ir šeimoje, išvisame kaime žmonėms buvo didelis autoritetas. Leonas Fyleris buvo labai gabus matematikai žmogus, turėjo gražią rašysemą, grojo, dainavo, giedojo bažnyčioje ir dirbo iš peties savo 30 ha ūkyje. Mama Ona Fylerienė buvo siuvėja, todėl vaikams netrūko gražių rūbų. Trys tėvų atžalos, dvi sesės ir brolis, jautėsi saugūs ir laimingi, mylimi pačių artimiausią žmonių – mamos ir tėcio. Tėtis įvaikus kitaip ir nesikreipdavo, kaip Dalyte, Janyte, Ramuti.

Likimas Dalytei lėmė skaičiuoti sunkių išbandymų metus Lietuvos šimtmečio istorijoje. Vos spėjusi prazysti merginos jaunystė buvo paženklinta visos šeimos tremtimi į Sibirą. Skausmingas ir žiaurus kontrastas tikrovės, kurioje žmogus iš didele tėvų meile apsuptos gimių namų aplinkos, iš tėvynės bloškiamas ne vien į tolimą, atšiaurą, nepažįstamą ir svetimą kraštą, bet ir į baisią, didelių fizinių ir dvasinių jėgų reikalaujančią kovą dėl išlikimo, dėl teisės gyventi. Trapi žmogaus būtis priešpastatoma brutaliai neapykantai, pažeminimui, prievertai. Būdama labai toli nuo gimių namų, nuo Lietuvos Dalytė Raslavicienė, palaikoma tėcio, mamos, atšiauriame Sibire, Tomsko srityje, Kargasoko rajone, Kurgano miško kirtavietėje kasdien žingsniuodama į darbą ir atgal įveikdavo 10 kilometrų atstumą. Sibiro šaltis

ir pūgos neleplino. Jeigu žmogų vieną Sibire užkluptų sausa, nuo didelio šalčio kūną stingdanti pūga – šansų išsigelbėti jokių. Todėl dukters iš globos ir rūpesčio lauko niekuomet nepaleis-davo tėtis. Net ir atšiauriausiamė šaltynėje, atskirtyje visuomet rusendavo ir nedidelių džiaugsmų, šilumos, laimės ir meilės ugnelės. Dirbdama sunkū miško kirtėjos darbą Dalytė stebėdavo gamtą, kalbėdavosi su miško gyventojais burundukais. Trumpos šiaurės vasaros metu rinkdavo Sibiro miškuose augančias mėlynes, bruknes, rečiau pasitaikančias avietes, skindavo didžiulius laukinius juodusius serbentus, grybaudavo.

Joks Sibiro šaltis, jokia atskirtis, joks blogis visais laikais neturėjo galios išplėsti iš širdies tauriausio jausmo – meilės. Ji rusena net ir įkalinta, užguita ar ištremta. Meilė artimui, Tėvynei, vieninteliam žmogui... Dar vieną ryškią švieselę savo meile Dalytė uždegė Sibire pasirinktam gyvenimo žmogui – vyru Tiliui Raslaviciui. Penkeri su pu-se metų tremtyje užgrūdino jaunu žmonių dvasią ir kūną. Todėl pradėti gyvenimą vyro Tiliaus gimtuosiuose Veiveriuose, tėvų namuose, statybose 1926 metais, o pokario metu juose gyvenusių žmonių stipriai nuniokotuose, Raslaviciams nebuvo didelis iššūkis. Tiesiog dar viena vilties ir labai laukto gimių namų židinio ugnele. Šiakart labai šilta, o svarbiausia – savo. Gimtinės dangus siuntė ne vien saulės spindulius ir vasaros rytais kvepėjo ne vien medų brandinaniomis liepomis, tačiau Da-

Dalytė Raslavicienė

lytės prigiminis darbštumas, atkaklumas, didžiulė dvasinė ir fizinė stipybė padėjo įveikti, nesuklupti, atlaikyti visas audras ir perkūnijų siustus žaibo kirčius. Tris dešimtmečius D. Raslavicienė dirbo Veiverių pieno surinkimo punkto vedėja, su vyru Tiliumi atstatė nunikotus namus, augino vaikus. Ir tuo pat metu laikas, atrodé, ne bėgo, bet šuo-liavo. Drauge su skubančiu laiku geso artimiausią žmonių gyvybės. Dalytės rankos ir skaudžių netekčių užgrūdinta moters širdis Amžino poilsio vieną po kito lydėjo pačius brangiausius žmones. Ant Dalytės rankų užgeso tėcio, mamos, uošvio, vyro gyvybės.

(keliamas į 5 psl.)

Ukraina įvykius vėl vadina tikraisiais vardais

Ukrainos Rada priėmė įstatymą dėl Donbaso deokupacijos ir integracijos. Pilnas įstatymo pavadinimas „Dėl valstybės politikos ypatumų užtikrinant Ukrainos valstybinį suverenumą laikinai okupuotose teritorijose Donecko ir Luhansko srityse“. Įstatymas priimtas 2018 metų pradžioje. Įstatyme Rusija įvardinta kaip agresorė ir okupantė. Pagaliau nebus vartojamos tokios formuluotės kaip „antiteroristinė operacija“ ir panašios, kai kalbama apie Rusijos ir jos remiamų separatistų karą Donebase ir dalies Ukrainos užvaldymą.

Kremliai tai sukėlė įtūžį, nes suduotas smūgis V. Putino formuojamam Rusijos, kaip taikdario, šiame nešvarame kare įvaizdžio ir parodo ją, kaip valstybę, sukėlusią karą ir turinčią prišiimti atsakomybę prieš savo liaudį ir tarptautinę visuomenę. Reaguodamas V. Putinas paskelbė, kad Donbasas yra Ukrainos vidaus konfliktas, o Kijevo įstatymas prieštarauja Minsko susitarimams, tiesiog paverčia juos niekiniais. Pabrėždamas ši susitarimą V. Putinas tikisi sulaukti Vakarų palaikymo. Tarsi jis iš šių Ukrainos teritoriją nepretenduoja ir tai yra gerai.

Atrodo, jog Ukraina ir jos partneriai Vakaruose pralaimėjo diplomatinę kovą dėl Minsko susitarimų, kad Donbaso problema turi būti sprendžiama pagal Ukrainos įstatymus, išskelta

aukščiau už dviprasmišką formuluotę, jog svarbiausius susitarimus reikia derinti su kita šalimi (separatistais). Dabar Vakarai ragina Kijevą aiškiai pasakyti, kad Ukraina bus ištikima Minsko susitarimams. Nes separatistai bijo, kad Ukraina gali bandyti Donbasą susigražinti jėga. Kijevas tai neigia ir pabrėžia diplomatinių kelių.

Vakarų patarimus reikėtų vertinti atsargiai. Jie, vengdami konfliktų, nenorom sukomplikuojant padėtį. 1940 metais patarė Lietuvai nesipriešinti ir tuo davė pretekstą sovietams sukurti mitą apie laisvanorišką Lietuvos prisijungimą prie SSRS. Gruzijai patarė ne naudoti jėgos prieš Rusijos invaziją į Abchaziją ir Pietų Osetiją. 2014 metais Ukrainai patarė nesipriešinti Krymo aneksijai. Tuo padėjo V. Putinui inscenizuoti referendumą dėl Krymo prijungimo prie Rusijos. Visais atvejais Rusija būtų tekėtuos kraštuos užimtijėga. Gal ir agresijos aukų būtų buvę mažiau.

Prisiminkime, kaip vos išvijus Kremliaus statytinį V. Jusčenka, Kijevo Maidanas buvo lyginamas su Lenkijos Solidarumo ar Lietuvos Sajūdžio judėjimais. Maidaną Kremliaus specnazas sušaudė. Tada radosi Vakarų Ukrainos Samopomiš ginkluoti būriai, o rusakalbėje Rytų Ukrainoje Rusijos suorganizuoti teroristų būriai ėmė užiminėti Ukrainos valdžios

įstaigų būstines, savivaldybių pastatus. Vėliau teroristai buvo pervažinti separatistais. Vietinė milicija nesipriešino, kariuomenės beveik nebuvo. Kremliaus teroristus apginklavę, siuntė savo specialios paskirties padalinius, kareivius ir vadus. Vietos valdžia ir milicija buvo pasyvūs arba net pereidavo į teroristų pusę. Kol neatvyko Lvovo savanoriai. Juos Rusija netruko pavadinti banderininkais ir fašistais. Kas prieš Kremliaus intrigas ir avantiūras, tas – fašistas?

Gintė Grigalavičiutė „Lietuvos žiniose“ rašė: „Visoje Rytų Ukrainoje matome pasirengimus mūšiams. Ženkla rodo, kad šalys ruošiasi testi konfliktą arba net jį ir eskaluoti. Prezidentas Petro Porošenka patikino, kad Kijevas laikosi ir laikysis tarptautinių įspareigojimų ir įstatymas tik įtvirtina Ukrainos teisę gintis pagal JT Chartijos 51 straipsnį ir detalizuojant įgyvendinimo priemones. Maskva išpėjo, kad įstatymas paverčia niekais Minsko susitarimus ir yra pasirengimas naujam karui. Esą mėginama perkelti Kijevo atsakomybę ant Rusijos pečių. Tuo tarpu ESBO stebėtojų misijos pareigūnai perspėja, kad gali prasiveržti nauji mūšiai. Minsko susitarimai yra nuolat pažeidinėjami, kasmemos naujos transējos, dedamos minos, gabėnama ginkluotė.“

Nuo 2014 metų, kai Rusija aneksavo Krymą, žuvo daugiau kaip 10 tūkstančių žmonių. 2015 metais, pasirašius Minsko susitarimus, kovos aprimo, tačiau pavieniai susirėmimai tebevyksta ir pastangos rasti politinį krizės sprendimą atsirėmė į aklavietę. Rusija į Donbasą siuncią savo karius ir ginklus, kursto konfliktą, norėdama nubausti Ukrainą už jo sprendimą sugrįžti į Europą. Nors, Maskvos teigimu, šis karas yra Ukrainos vidaus reikalas, tačiau yra daugybė įrodymų, jog Donbase yra daug rusų karių ir ginklų. Kita vertus, gal tai yra ženklas, kad Kremliaus nepretendoja į Rytų Ukrainą? Kol Vakarai neparems Ukrainos, kaip Rusija remia separatistus, karas tėsis. Toki pažadą Ukrainai jau davė JAV viceprezidentas, nesenai viešėjęs Kijeve. Kalbama apie modernias prieštankines raketas ir kitą gynybinę ginkluotę. Seniai tos pagalbos Ukrainai reikėjo, nes per ilgai ji buvo palikta viena prieš Maskvos agresiją. Vienas V. Putino strateginių tikslų – užtvesti vietiniai konfliktai. Jie padeda agresoriui siekti tolimesnių tikslų. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia, tai – Padniestrė, Abchazija, Pietų Osetija, Vidurinieji Rytai ir galiausiai Rytų Ukraina. Kas bus kitas?

Pagal žiniasklaidos pranešimus parengė dr. Povilas JAKUČIONIS

Prašoma rasti lėšų knygų apie 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signatarus leidybai

Seimo Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos narys Laurynas Kasčiūnas kreipėsi į kultūros ministrę Lianą Ruokytę-Jonsson ir krašto apsaugos ministrą Raimundą Karoblį prašydamas atsižvelgti į Lietuvos laisvės kovos sajūdžio (LLKS) Tarybos 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos reikšmę Lietuvos valstybės tėstinumui ir surasti galimybę skirti lėšų knygų serijos apie 1949 metų vasario 16-osios Deklaraciją pasirašiusius

asmenis: Joną Žemaitį-Vytautą, Adolfa Ramanauską-Vanagą, Juozą Šibailą-Merainį, Petrą Bartkų-Žadgailą, Aleksandrą Grybiną-Faustą, Leonardą Grigonį-Užpalį, Vytautą Gužą-Kardą ir Broniu Liedį-Naktį, leidybai.

L. Kasčiūno teigimu, nepaisant išreikšto dėmesio A. Vanago asmenybei ir nuopelnams, pastebėtina, kad šiuo metu informacijos ir mokomosios medžiagos apie LLKS Tarybos 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signa-

tarus yra nepakankamai. Taip pat nėra išleista leidinių apie kitus 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signatarus. Pavyzdžiui: Juozą Šibailą-Merainį, Petrą Bartkų-Žadgailą, Aleksandrą Grybiną-Faustą, Leonardą Grigonį-Užpalį, Vytautą Gužą-Kardą, Broniu Liedį-Naktį.

„Informacijos ir mokomosios medžiagos apie LLKS Tarybos 1949 metų vasario 16-osios Deklaracijos signatarus trūkumas buvo pastebimas nuo-

lat. Sovietinės okupacijos metais informacija apie LLKS Deklaraciją buvo slepiama, dėl ko užaugo karta, nieko nežinanti apie ši istorinį įvykį ir tame dalyvavusius asmenis. Tokia padėtis lemia ir tai, kad informacija apie Lietuvos valstybei nusipeliusius asmenis viešojoje erdvėje yra lengvai manipuliuojama – visuomenė yra neatspari trečiųjų šalių skleidžiamai propagandai“, – komentavo Seimo narys.

„Tremtinio“ inf.

Turnyras, kuriame laimi draugystę

lyvės ir dalyviai susėdo prie šaškių ir šachmatų lentų. Vieniems sekėsi geriau, kitiems – prasčiau, tačiau svarbiausia buvo ne kas ką nugalės, bet draugiškas pabendravimas, pabuvimas su bendraamžiais. Visi turnyro dalyviai buvo apdovanoti simbolinėmis dovanėlėmis.

Padėkojė Dievui už gyvenimo džiaugsmus, pasidalijome patirtimi, prisiminėme net vaikystę, kai žaidėme

domino ar Sibire pagamintomis iš siūlų ričių šaškėmis. Išskirstėme visi geros nuotaikos, degdami noru surengti daugiau tokų susitikimų ateityje ir testi LPKTS Telšių filialo ir Trečiojo amžiaus universiteto bendradarbiavimą.

Petronėlė KEDIENĖ

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45 Eur,

3 mėn. – 7,34 Eur,

6 mėn. – 14,69 Eur.

Nelikite be savo laikraščio!

Ivykiai, komentarai

Sąmokslo teorijomis grįsta „tiesa“ – ne visada yra melas

Kuo Lietuva gyvena Vasario 16-osios išvakarėse? Diskusijomis apie tai, ką dar galime padaryti „vardan tos Lietuvos“? Niekio panašaus.

Yra tokis terminas – „sąmokslo teorija“. Juo dažnai pavadinami kokių nors įvykių paaiškinimai, prasilenkiantys su realiaisiais faktais ir akivaizdžia tieša. Atrodytų, viskas aišku, matoma ir žinoma, bet ne – reikia lenkti į savo puše, tarsi svarbiau yra ne objektyvi tieša, bet principas „mano viršus!“ Vis dėlto mūsų kasdieniniame gyvenime pilna atveju, kai tik sąmokslo teorija atrodo logiška. Štai įrašas socialiniame tinkle „Facebook“: „Kol Veryga kovoja su alkoholizmu, provincijos ligoninėje jo pavaldiniai pribaigninėja senukus Antrojo pasaulinio karo laikų vaistais ir siaubinga nekompetencija. Todėl galvoju: reikėtų vietoje senukų suguldyti ir Verygą, ir visus jo šalininkus bei rinkėjus. Kad, kaip sakė klasikė, „pažinosit, rupūžęs, cibulės skonį!“

Iš toliau einančio pokalbio aiškėja aplinkybės, privertusios įrašo autorių taip kalbėti. Pasirodo, bronchito pri-griebtą senolį paguldės į ligoninę, sūnus sužinojo, kad ligoniams skiriami tik pigiausi antibiotikai – penicilinas (1929 metų rugpjūčio 30 dieną anglų mikrobiologas Aleksandras Flemingas paskelbė apie antibakterinės medžiagos penicilino išradimą, o 1938 metais Oksfordo mokslininkų grupė, vadovaujama australo Howardo Florey ir vokiečio Ernsto Chaino, padarė kele-

tą svarbių atradimų kuriant šią medžiagą; 1941 metų vasarą pirmą kartą buvo išbandytas penicilino poveikis žmogui. Visi trys penicilino kūrėjai 1945 metais buvo įvertinti Nobelio premija). Toks, pasirodo, sveikatos ministro A. Verygos įsakymas. Žinoma, galima rinktis ne-kompensuojamus vaistus, bet... jei juos skirs ligonį gydanties medikas. O čia paaiškėjo dar „gražesnis“ dalykas – pastebėjės, kad senolio savijauta eina prastyn, sūnus pasidomėjo, kokius darvaistus leidžia gydytojos nurodymu. Ir pasibaisėjo: tuos vaistus, kuriuos, šeimos gydytojo nurodymu, senolis jau keletą metų var-tojo kas antrą dieną, gydytoja leido... du-kart per dieną! Kai žmogus, susiradęs gydytoją, paklausė, kodėl ji taip daro, ši iš-vertė akis: „O ką, jo širdis operuota?“ Iši-vaizduojate, tik į trečią dieną gydytoja (?) „sužinojo“, kad jos pacientas ne tik bron-chitu serga, bet dar ir „širdininkas“. Ky-la klausimas – kaip ji skaitė ligonio ligos istoriją, kad nepastebėjo, jog pacientui buvo atlakta sudėtinga širdies operacija ir t. t.? Kas tai – aplaidumas ar..? O gal čia tipiškas mūsų valstybės požiūris į se-ną žmogų – nereikalingas?

Va tau ir sąmokslo teorija, „paaiškinianti“, kodėl atsiđurė ligoninėje senukai tepratempia kelias dienas. Tada prisime-ni ir išgarsintą kovą su alkoholio varto-jimu, ir siekius „pažaboti farmacininkų apetus“ – tarsi tai daroma specialiai, kad nukreiptų dėmesį nuo tragedios padėties sveikatos priežūros sistemoje.

Kitaip, nei sąmokslo teorija, neina

paaikiinti ir pastarosiomis dienomis kilusį skandalą dėl seksualinio priekabiavimo. Tiesą sakant, tai nėra naujas, netikėtas įvykis – juk neseniai jau buvo nuskambėjęs tokis pats skandalas, susijęs su žymiu režisieriumi Šarūnu Bar-tu. Ši kartą į skandalo sūkurį pateko žymūs dailininkai ir teatralas. Ir sutaptu man, kad vienam nusimatė nacionalinė premija, kitam švietėsi vadovo postas. Ne-kalbėsim daug apie seksualinio priekabiavimo aukas, prisiminusias apie patirtą priekabiavimą po... 10 metų! Jau nekalbant apie tai, jog tos aukos pačios pasa-koja apie vakarojimą žvakų šviesoje prie-vyno taurės su tuo priekabiavimu...

Bet koks priekabiavimas yra koktus žmogaus orumo žeminimas. Ypač sek-sualinis priekabiavimas, kuris gali ne tik ižeisti, bet ir psichologiškai traumuoti. Tai vienareikšmiai – nusikaltimas. O bet koks nusikaltimas turi būti įrodytas, de-jā, kiek tai įmanoma, kai priejė štiekmę-tū, o reikale dalyvavo du žmonės ir dar savo noru...? Tuomet ir kyla klausimas – kosiekiamama šita „demaskavimo“ banga?

Žinoma, neigti, jog taip iš principio negalėjo nutikti, būtų absurdžia, at-virkšciai – bohemiskas, palaidas menininkų gyvenimas yra jokia paslaptis, tad kitokių atomazgų ir neverta tikėtis. Modernizmo laikais menininkai iš vi-suomenės tuo ir išskyrė – palaidu, ne-varžomu, aistrų ir impulsų purtomu gy-venimu. Žinoma, ne visi tokie buvo, bet mažiau šlovės ir pripažinimo sulauku-sieji neretai tiesiog mėgdžiodavo ižy-

mybes, tuo vildamiesi bent priartėti prie jų. Ne paslaptis, kad ir mūsų šalyje toks gyvenimo būdas yra įprastas meno žmonėms. Deja, bet vaikščiodami „peilio ašmenimis“ jie galbūt pati-ria impulsus, kuriuos esame linkę vadinti „kūrybiniu įkvėpimu“?

Bala žino, kuo „minta“ tie menininkai, bet šikart dėmesį patraukia keisti su-tapimai – vienam iš skandalo objektų Vasario 16-ają turėjo būti įteikta Naciona-linė premija. Savaime aišku, dabar premijos skyrimo reikalas pakibo ore. Kadangi skandalas užkabino ne vieną me-no srities atstovą, norisi sužinoti, ko-dėl būtent dabar, prieš Vasario 16-ają? Va ir prisimeni, kad anksčiau per vals-tybines šventes lyg tyčia pas mus pasiro-dydavo Rusijos menininkai su įvairiomis programomis, o kai buvo suvokta, jog tai yra gudriai apgalvotas „smegenų plovi-mas“ ir „minkštostis galios“ dalis, rusų spektakliai baigesi. Tačiau – sutapimas ar ne – tuomet pas mus prasidėjo skandalai, susiję su žymiais mūsų meno ir kultūros pasaulio veikėjais, tarsi būtų siekiama įteigti, jog mūsų kultūros ir meno pasaulio elitas yra degradavęs!

Va taip ir pasitinkame Vasario 16-osios šimtmetį... Ne diskusijomis apie tris idėjas Lietuvai, bet apie tai, stovējo kas su žvake ar nestovėjo? O prabi-lus apie žvakes, verta susirūpinti, ar tu-rite šventintą žvakę, nes kas žino, kokie likimai laukia, jei netyciom papul-tumėt į ligoninę!

Gintaras MARKEVIČIUS

Paminėtos NATO priešakinių pajégų bataliono dislokavimo metinės

Vasario 5 dieną Rukloje iškilmingai minėtos pirmosios daugianacionalinės NATO priešakinių pajégų bataliono kovinės grupės, skirtos gynybai ir atgrasy-mui, dislokavimo Lietuvoje metinės.

„Kiekvienas sajungininkų karys Lietuvoje reiškia ne tik mūsų, bet ir viso Al-janso saugumą. Karinės pratybos „Za-pad 2017“ aiškiai parodė, kad Rusijos priešiškumas Vakarams ir agresyvi poli-tika jų atžvilgiu išlieka“, – sakė sveikin-dama susirinkusiuosius LR Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

„NATO priešakinių pajégų bataliono dislokavimas Baltijos šalyse ir Len-kijoje yra neabejotinai Aljanso sėkmės istorija, rodanti, jog didėjant grës-mėms NATO yra pasirengusi atitin-kamai reaguoti ir prireikus duoti at-kirtį“, – pabrėžė krašto apsaugos mi-

nistras Raimundas Karoblis.

Officialios ceremonijos metu Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mo-komojo pulko Rukloje rikiuotės aikštėje išsirikiavusius NATO priešakinių pajégų bataliono kovinėje grupėje Lietuvoje šiuo metu dislokuotus karius iš Vokietijos, Nyderlandų, Norvegijos, Kroatijos ir Prancūzijos pasveikino Lietuvos Res-publikos Prezidentė Dalia Grybauskai-tė, Lietuvos krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis, užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius ir kariuomenės vadas gen. ltn. Jonas Vytautas Žu-kas, Kroatijos vicepremjerius ir gynybos ministras Damir Krstičevic, Nyderlandų gynybos ministrė Ank Bijleveld-Schou-ten, NATO generalinio sekretoriaus pavaduotoja Rose Gottemoeller, Vo-kietijos gynybos ministerijos valstybės

sekretorius Marcus Grubel.

Iškilmėse taip pat dalyvavo NATO karinio komiteto pirmininko pavaduo-tojas gen. ltn. Steven Sherpo, NATO Jungtinių pajégų Briunsiume vadas gen. Salvatore Farina, kiti aukšto ran-go Lietuvos ir NATO pareigūnai ir kari-ninkai, NATO ir ES šalių ambasa-doriai ir gynybos atašė, Jonavos rajono savivaldybės vadovybė.

NATO priešakinių pajégų dislokavimas Lietuvos, Latvijoje, Estijoje ir Lenkijoje yra istorinis sprendimas, kurį NATO šalių vadovai priėmė 2016 metų liepą. Šios pajėgos – tai pirmiausia atsakas į Rusijos agresyvius karinius veiksmus Ukrainoje, taip pat Rusijos karinio potencialo didinimą ir karinės galios demonstravimą regione.

Pirmieji į NATO priešakinių pajé-

gų bataliono kovinę grupę Lietuvoje 2017 metų sausį su karine technika ir ginkluote atvyko vadovaujančios šalies – Vokietijos – kariai. Vėliau grupės pajėgumus kariais ir karine technika sustiprino Belgija, Kroatija, Liuksem-burgas, Nyderlandai ir Norvegija, o nuo šių metų pradžios – ir Prancūzija.

NATO priešakinių pajégų bataliono kovinė grupė užtikrina aukštą pa-rengties ir sąveikumo lygį nuolat treni-ruodamas ir rengdamas kolektyvinei gynybai. Mokomajame pulke Rukloje dislokuota tarptautinė kovinė grupė šiandien yra integruota į Lietuvos kariuomenės Mechanizuotosios pėstininkų brigados „Geležinis Vilkas“ sudėtį ir nuolat dalyvauja kolektyvinės gynybos mokymuose ir pratybose.

KAM informacija

Karaliaučiuje Rusija dislokavo branduolinį ginklą

Tarsi patvirtindama, kad NATO kariai buvo neišvengiamai būtinybė, Rusija pirmadienį Karaliaučiaus srityje dislokavo raketinius kompleksus „Iskander“. Tai spūtis visai Vakarų Europai – šios raketos gali pasiekti ne vieną sostinę. Štai kuo baigėsi naivus pasitikėjimas putinistine Rusija.

Komentuodamas šį faktą Seimo narys Arvydas Anušauskas socialiniame tinkle „Facebook“, parašė: „Rusijos Valstybės Dūmos Gynybos komiteto pirminkas Vladimiras Šamanovas į klausimą dėl raketinių kompleksų „Is-

kander“ dislokavimo Kaliningrado sri-tyje atsakė: „Mes dislokavome. Ir kas dabar?“ Išvertus šiuos žodžius į pa-prastą kalbą skambėtų taip: „Darau ką noriu ir ką jūs man padarysite?“ Aki-vaizdu, kad Rusija nemano, jog NATO yra paruošusi adekvatų atsaką šiam aki-plėšiskam iššūkiui. Perdavus 152-ai raketinei brigadai Černiakovske (Istrutyje) „Iskander M“ ir dislokavus priešlēk-tuvinės gynybos kompleksus S-400, pa-krančių raketinius kompleksus „Bal“ ir „Bastion“ baigiant iš esmės formuo-ti nauja, šio regiono NATO šalims (ir ne tik

joms) grësminga saugumo padėtis.

Kai kils NATO reakcija stiprinant priešraketinius pajėgumus, Rusija klyks apie neadekvacią NATO reakciją į jos puolamą ginkluotę Lietuvos pašonę.

Pažymėtina tai, kad anksčiau Rusija ši raketų, galinčių gabenti branduolinį užtaisą, kompleksą į Karaliaučių atvež-davo tik pratyboms, o dabar dislokuotos nuolat. Ir nors V. Šamanovas gąsdino, kad dabar labiausiai reikėtų bijoti gretimoms Kaliningrado sričiai šalims, nes „joms reikia visko bijoti, nes užsienio infrastruktūros dislokavimas automatiškai

patenkai į pirmiausiai naikinančių smūgių sąrašą“, kariuomenės specialistų teigimu, panaudoti branduolinį ginklą prieš Bal-tijos šalis nėra jokio reikalo, nes Rusija ir taip turi pakankamai kitos rūšies ginkluotės tokioms atakoms įvykdysti.

Taigi, dabar tik paskutinis mulkis gali šaipyti ir svaidytis fraze „rusai puol!“ „Iskanderai“ Karaliaučiuje yra akivaizdus Kremliaus agresyvių ketinimų pulti įrodymas. Juk nenaudos Rusija tų raketų šaudyti į jų teritorijon įsiveržusi prieš. Ne tokia to ginklo paskirtis.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Naujos knygos

Žmonės, nepasirinkę savo likimo

Trečioji Gintauto Kazlausko parengta knyga „Žmonių likimai okupacijų metais“, kaip ir dvi pirmosios, išleista atsižvelgus į Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus lankytøjų iš Rusijos pageidavimus, susipažinus su jomis vertimo į rusų kalbą deka. „Kadangi knygą leidome atskiromis dalimis išversdamis kiekvieną pasakojimą į rusų kalbą, turėjome galimybę, bendradarbiaudami su žmonėmis, aptarti būsimų knygos dalių turinį, pasitarti, ar tikslinga testi knygos leidybą kitomis kalbomis. (...) Bendravome ne tik su lankytøjais iš Lietuvos, bet ir ukrainiečiais kariais, Druskininkuose stiprianičiais sveikatą, – rašo knygos pratarmėje G. Kazlauskas. – „Žmonių likimai okupacijų metais“ verčiamas į ukrainiečių, radome galimybę knygą išversti į anglų kalbą.“ Tam pasitarnavo ankstesnių knygų vertimai į rusų kalbą. Knygos sudarytojai ir visus jos bendradarbius malonai nuteikė Druskininkų Rezistencijos ir tremties muziejuje apsilankius Rusijos mokslinio informacinio centro „Memorial“ atstovams. Juos nustebino eksponatų gausa ir tai, kad knygos išleistos dvieju kalbomis – lietuvių ir rusų. Atsiliepimą knygoje jie paliko išrašą: „Tenka apgailestauti, kad tokį leidinių rusų kalba labai mažai. Ir daugelis rusų šiandien nieko nežino apie sovietų terorą Lietuvoje.“

„Žmonių likimai okupacijų metais“ – trys knygos. Pastaroji, išleista 2017 metais – paskutinė. Tamaros Kazlauskienės rūpesčiu ji išversta į rusų kalbą, gausiai iliustruota. Už vertimus tenka T. Kazlauskienė padėkoti, o už knygos parengimą, autorui paieškas ir kvalifikotą prisiminimų pateikimą ir visų trijų knygų leidybą, skaitytojų vardu, nuoširdus ačiū Gintautui Kazlauskui.

Prisiminimai skaitytoją nukelia į Dainavos kraštą, Suvalkijos lygumas,

kur gimė, augo ir dvasia tvirtėjo šių knygų herojai. Jie tikėjo nepriklausomos Lietuvos realybę, šia dvasia auklėjo savo vaikus, o pastarieji – savas atžalas. Trečioje knygoje pateiktas pirmasis pasakojimas, kurio autorė Joana Ona Naujokaitė-Kasparavičienė. Ji šiltai prisimena savo vaikystę, darbščius tėvus, kūrusius jaukius namus Šakių apskrityje. Šeimoje augo penkios dukters, kurias tévai mokė darbštumo, tvarkingumo ir skiepijo laisvės idėjas, ne pakantumą okupantui.

Aplinkinių vietovių partizanai, žinodami Naujokaičių šeimos lojalumą jems, dažnai lankydamiesi šioje sodyboje ir visada rasdavo čia ilgalaikį prie globstį, dèmeši ir šeimininkų supratimą. Joana prisimena ne kartą jų namuose apsilankiusi Tauro apyg. partizanų vadą Aleksandrą Grybiną-Fausią. Naujokaičių sodyboje slapstydamiesi ne tik partizanai, bet ir nuo išvežimo į Sibirą slėpési ūkininkai. Ilgainiui Naujokaičių šeima tapo ne tik partizanų priedangos židiniu, bet jos nariai tapo ir jų pagalbininkais. Platino pogrindžio laikrašteli „Laisvės varpas“, klijavo atsišaukimus. Visos Naujokaičių dukters dalyvavo pasipriešinimo sambūriuose. Itaigiai aprašomas epizodas, kaip viena Naujokaičių duktė Kristina 1946 metais įkėlė į medį Trispalvę. „Man tada buvo apie 16 metų. Žiema. Vėliau užslėpta giliai. Prieblaude. Ap link – ramu. Pradedu sliuogti į medį, kuris ganétinai storas ir aukštas, tai – beržas. Ypač baugu, nes jis be lapų, niekur nepasislēpsi. (...) Pagaliau pasiekiu medžio viršūnę. Vargais negalais vėliavą pritvirtinai.“ Ryte, išgirdė apie iškeltą Trispalvę, žmonės skubėjo jos pažiūrėti. Buvo Vasario 16-oji – Lietuvos neprisklausomybės diena.

Prisiminimų virtinė labai ilga ir įdomi. Vienos šeimos išgyvenimai, apibendrinantys visos Lietuvos dorų gyventojų patirtas negandas: nuo jų pasiaukojamos veiklos padedant partizanams, iki išdavycių, partizanų rėmėjų kankinimų ir žudymų bei ištremimų. Atrodytų, tokį išbandymų šiandien nebūtų įmanoma atlaikti, o tada – Lietuvai kraujuojant, žmonės atlaikė. Jie nepalūžo sau gumo kamerose, Sibiro kloakose. Per seserų patirtas kančias, Joana Kasparavičienė atskleidžia visas sovietinio genocido spalvas ir atspalvius. Jos nepalūžo nei tremtyje, nei gržusios iš jos, kai buvo kaišiojami pagaliai jų kelyje dar daugelį metų. Naujokaičių šeimos narių širdyse liko patirtų nuoskaudų randai, kaip ir kiekvieno

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname buvusių Irkutsko sr. Zimos tremtinę **Marytę VARANAUSKAITĘ-RINKEVICIENĘ** – Pažerų bendruomenės giedorę, daininkę, užauginusią aštuonis vaikus, sulaukusią 15 vaikacių ir 15 provaikacių.

Linkime sveikatos, artimųjų meilės, Aukščiausiojo palaimos.

Vaikai su šeimomis

Garbingo 70-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusių tremtinį **Juozą MONTVILĄ**, ilgametį LPKTS Tauragės filialo valdybos ir tarybos narį.

Tegu rytojus dovanojā Jums džiaugsmą, gerą sveikatą, dvasios ramybę ir linkime daug gražių ir prasmingų darbų Tėvynės labui.

LPKTS Tauragės filialas

Garbingo 70-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusių tremtinę, LPKTS Kauno filialo tarybos narę **Juliją KEMZŪRAITĘ-GAIDELIENĘ**.

Linkime sveikatos, artimųjų meilės, draugų pagarbos ir daug daug džiaugsmingų ir prasmingų metų.

LPKTS Kauno filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narius:

Janiną DUDUTIENĘ, Aldoną RUTKAUSKIENĘ ir Juozą LAURINAITĮ – 80-ojo,

Eleną SENUTIENĘ – 70-ojo.

Nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų ir džiaugsmingų metų artimųjų apsuptyje bei Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Padėka

Dékojame knygos „Tremties vaikai“ ketvirtijo tomo leidybai paaukoujusiems:

Rimantui Jurevičiui – 30 eurų,

Rimutei Onai Kadžienei – 15 eurų,

Jonui Tvaskai – 50 eurų,

Jurgui Mykolui Endziulaičiui – 30 eurų,

Vytautui Kazimierui Endziulaičiui – 30 eurų,

Vilhelminai Pribušauskienei – 25 eurus;

ir knygos „Vaikystė Sibiro toliuose“ leidybai paaukojusiems:

Rimutei Onai Kadžienei – 15 eurų,

Jonui Tvaskai – 10 eurų,

Aldonai ir Konstantiniui Batakiams – 50 eurų,

Jurgui Mykolui Endziulaičiui – 20 eurų,

Vilhelminai Pribušauskienei – 25 eurus.

LPKTS valdybos pirmininkė **Rasa Duobaitė-Bumbulienė**

Dėmesio!

Kviečiame apsilankytį LPKTS Patriotinių leidinių knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir įsigytī knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Knygų galite įsigyti ir internetu www.lpkts.lt

buvusio tremtinio ar politinio kalinio. Sunkumai užgrūdina, suteikia budrumo ir verčia patiemis pasidaryti tinkamas išvadas. Laisvės kainą ši šeima sužinojo ne iš pasakojimų ar knygų.

Knygoje publikuojami penki pasakojimai. Be jau paminėtos Joanos Kasparavičienės, dalijasi mintimis Anelė Stučkaitė-Griškevičienė, Julija Vailionytė, Česlovas Tamašauskas, Ona Česnulevičiūtė-Liseckaja. Visų autorų pateikti prisiminimai – sklandūs, nuoseklūs, prasidedantys nuo ankstyvos

vaikystės vaizdinių, brandos metų aprašymu, kurie ženklina laisvės kovą epizodais, partizaninių kovų ir jų dalyvių pristatymu. Prisiminimų pabaiga skamba minorinėmis gaidomis – tremtys, mirtys, neįmanomos žmogui išlikti gyvenimo sąlygos, bet stipriausiai išgyveno. Vildamiesi kada nors vėl išvysti Lietuvą, gimines, buvusius kaimynus ir žaliai žemės lopinėlių bandžio pabaigoje, laukams apsklujus nauju rūbu.

Aušra ŠUOPYTĖ

**ŽMONIŲ LIKIMAI
OKUPACIJŲ METAIS**

Prisiminimai III

**СУДЬБЫ ЛЮДЕЙ
В ГОДЫ ОККУПАЦИИ**

Воспоминания III

2018 m. vasario 9 d.

Tremtinys

Nr. 6 (1268)

5

Lietuvos partizanas Jonas Kadžionis-Bėda

klausomybės 1918 metų Vasario 16-osios signatarų, vadovaujama Lietuvos tautinė valstybė buvo atkurtą. Lietuvos okupacija ir Lietuvos partizanų ginkluotas pasipriešinimas okupantų terorui paženklinti antrąja Lietuvos istorine epocha, kurios svarbiausias įvykis ir buvo rezistencija, atnešęs lietuvių tautai didžiausias netektis ir kančias, bet ir daveš Lietuvos istorijai didžiausią jos karžygių skaičių, tarp jų ir jubiliatą Joną Kadžionį-Bėdą. Sajūdžio revoliucija ir Lietuvos valstybingumo atkūrimas 1990-ųjų Kovo 11-osios Aktu – tai trečioji Lietuvos Respublikos epocha, pažymėta „atminties“ žodžiu ir ženklu, kai tapo įmanoma po kelių dešimtmečių prievertinės užmarštės prisiminti mūsų valstybės Laisvės kovotojus, ant kurių krauju permirkusių kapų išdygo, užaugo ir subrendo Lietuvos laisvės daigai, pražydę Lietuvos Nepriklausomybę.

Tarp žodžių, kuriuos paliko Pirmasis pasaulinis karas, svarbiausias buvo „tautinis apsisprendimas“; kuriuos iškėlė Antrasis pasaulinis karas buvo „rezistencija“, Sajūdžio dainuojančios revoliucijos – svarbiausias žodis – „atmintis“. Tie žodžiai žymi istorines Lietuvos epochas ir veiksmo, vykusio ir tebevykstančio iki šiol, svarbiausias tautai programas. Pirmasis žodis paženklino penkis šimtus metų – nuo pat Vytauto Didžiojo laikų – siekiamybės atkurti svarbiausią tautos politinį idealą, savo nepriklausomą Lietuvos valstybę. Pirmojo lietuvių tautinio atgimimo dižiųjų tautos vyrų – Lietuvos nepri-

90-metį švenčiantis Jonas Kadžionis, gimęs jau Nepriklausomoje prieskario Lietuvos Respublikoje, Dangaus valia tapo visų tų trejų istorinių epochų jungiamuoju tiltu, visose jose gyvenusių, gyvuoju liudininku jose vykusios istorijos ir svarbiausias aktyviu tos istorijos dalyviu ir kūrėju.

Jonas Kadžionis gimė 1928 metų sausio 29 dieną Piktgalio kaime, Kavarsko valsčiuje, Ukmergės rajone, daugiaavaikėje katalikiškoje lietuvių patriotų šeimoje. Patyrė ir piemenuko, ir ūkio darbininko sunkią dalią, į mokyklą iki pat šalčių bėgdavo basas, tik mokykloje apsiaudavo, o prie Šv. Ko-

munijos buvo priverstas, aprentęs skolintais rūbeliais. Niekada nei jo tėvai ir juolab jis nesiskundė savo skurdu, nes matė ir suprato, kaip sunkiai, draskoma imperialistinių kaimynių, stojasi ant kojų jauna Lietuvos valstybė. 1944 metais į Lietuvą sugrįžus komunistų ir enkavedistų valdziai, į Sibirą buvo ištremti jo tėvai, padorūs ir sąžiningi žmonės. Okupantams padorūs žmonės buvo didžiausiai priešai. 1948 metų gegužės 25 dieną Jonas Kadžionis nusprendė – kausis su šita neapykantos pavergtai tautai pritvinkusia valdzia. Išėjo pas miško brolius. 1949 metų lapkričio 10 dalyvavo Algimanto apygardos Butageidžio kuopos vadu. 1953 metų gegužės 22 dieną buvo suimtas. Suimta buvo ir jo žmona Malvina, partizanavusi 1949–1953 metais. Bolševikinis Pabaltijo kalinis tribunolas abu nuteisė kalėti po 25 metus lageriuose ir dar 5-riems metams tremties. Iš tremties Jonas Kadžionis grįžo tik 1978 metų gegužę. Neregistruiamas Lietuvoje, apsigyveno Karaliaučiaus krašte. Į Lietuvą grįžo 1989 metų kovą. Aktyviai išsijungė į Sajūdžio dainuojančios revoliucijos įvykius. 1998 metų kovą pripažintas kariu savanoriu. Jam suteiktas dim. Itn. laipsnis. Tais pačiais metais Jonas Kadžionis-Bėda buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-jojo laipsnio ordinu. Jo žmona Malvina Gedžiūnaitė-Kadžionienė (1923–1992) jau nespėjo tuo apdovanojimu pasidžiaugti. Liko sūnus Antanas.

Grįžęs į Karaliaučiaus krašto į Lietuvą, Jonas Kadžionis aktyviai išsijunge ne tik į Lietuvos valstybingumo kūrimą ir stiprinimą, bet ir į labai aktyvų

žuvusiuju už Lietuvos nepriklausomybę atminties gaivinimą: dalyvavo perlaidojant žuvusiuju partizanų palaikus, visada matydavau ši poetiškos sielos partizaną mons. Alfonso Svarinsko įkurtame Didžiosios Kovos apygardos partizanų parke Kadrėnuose, prie Mūšios, stebėdavausi jo fenomenalia atmintimi, kai jis savo pranešimus visa da papuošdavo gražiausiomis eilėmis, dalyvavau jo pastatydintų paminklų jo vadovautos kuopos bendražygiamas pašventinime.

Lietuvos partizano Jono Kadžionio-Bėdos jubilieju organizavo Anykščių Savivaldybės taryba. Jubiliejine šventėje dalyvavo vyskupas emeritas Jonas Kauneckas, Ceikinų parapijos klebonas, kiti kunigai, Anykščių meras Kęstutis Tubis, vicemeras S. Obelevičius, Seimo narys, anykštėnas Sergejus Jovaiša, Lietuvos laisvės kovotojai – buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, Lietuvos Laisvės premijos laureatė sesuo Nijolė Sadūnaitė, Vyčio Kryžiaus ordino riterė sesuo Monika Gavėnaitė, Lietuvos laisvės kovotojai, buvę politiniai kaliniai P. Plumpa ir A. Petruševičius, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vadovė Birutė Burauskaitė ir jos komanda, jubiliato artimieji, būrys jubiliatą sveikinus Anykščių mokyklos moksleivių ir jų mokytoja, mokslinkai, mokytojai ir kiti svečiai. Renginyje buvo pasakyta daug gražių ir prasmingų kalbų, palinkėta jubiliatui dar daug gražių, veiklių ir prasmingų pavasarių.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Gimimo diena užgrūdino meilę Lietuvai

(atkelta iš 1 psl.)
prieglaudos – nukankintų, sušaudytų, išniekintų žmonių palaikai po kauleli, po krislą tiesos ir atminties, su Dievo palaima ir žmonių pagalba keliavo į Amžinojo poilsio ir Amžinos pagarbos kalnelį. Į kalnelį, kurį nuo 1988 metų balandžio 8 dienos savo įsipareigojimu Veiveriuose žuvusiu žmonių atminčiai, Lietuvos meilei ir garbei ēmė auginti ir prižiūrėti Dalytės Raslavicienės rankos.

Datu, skaičių, apdovanojimui, įvertinimui Veiverių krašto istorijos, Lietuvos atminties kūrėjos ir iprasmintojos Dalytės Raslavicienės biografijoje per aštuonias dešimtis metų susikaupė tiek daug, kad viską suminėti, aprašyti ir įvertinti reikėtų ne vienos knygos puslapiai. Tačiau save Prienų krašto piliečiu laikančiam žmogui turėtų būti žinoma, kad Dalytė Raslavicienė – ne tik aktyvi Sajūdžio organizatorė, bet ir jo pirmininkė nuo 1992 iki 1998 metų. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Prienų filialo pirmininkė nuo 1989 iki 2017 metų. Aktyvi Lietuvos tremtinė, politinių kalinių ir Laisvės kovų dalyvių saskrydžio Ariogaloje, slėnyje prie Dubysos, dalyvė. Kiekvienais metais pirmajį rugpjūčio šeštadienį Dalytė iš Prienų į saskrydį palydi ugnies nešėjus... Palydi tuos laisvės šviesos deglus, kurie yra ir vilties, ir Amžinos pagarbos žmogaus gyvybei, atiduotai už meilę Lietuvai ir jos laisvei, simbolis. Ir žvakelių šviesa kasmet, Birželio 14-ąją, Mauručių geležinkelio stotyje,

pasitinkant ir palydint į Sibirą gyvuliųniuose vagonuose tremtų žmonių atminimą. Kiek uždegta Amžinosios atminties žvakelių Skausmo kalnelyje, Mauručių geležinkelio stotyje, ant savų ir brangių artimųjų kapų, meile ir tiesa auginamoje Dalytės širdyje?..

Jau pirmi susitikimai su Dalyte paliko tikro, drąsaus, teisingo ir jautraus žmogaus išpūdį. Tautinis kostiumas, daina, žodis, už blakstienos užkliuvisi ašara, į Veiverių laukų platybes, tėviškės dangų nukreiptas žvilgsnis stovint prie paminklo žuvusiems Veiverių Skausmo kalnelyje – viskas tikroviška ir tikra. Kai matai tik šią dieną – atrodo, tiek nedaug, kai pasižiūri nuo atminties kalnelio, tiesos ir laisvės kelio, kainos už šiandieną ir rytdieną, pamatai, rodos, tik gyvenimo metų paliestą paprastą moterį. Bet jeigu prisileti prie jos gimimą paženklinusios ir visą gyvenimą neštos švieselės, net ir aklas būdamas jos akių šviesoje pamatyti aukštai iškeltą plazdančią jos ir mūsų visų laisvos Lietuvos trispalvę. Iš vaikystės esu girėjusi, kad vasario 2-oji – pavasario pranašas, kad ši die na pažymėta pavasario kvaipu: nubāla beržų tošis, o gaidys gaudo nuo stogo varveklių

lašus. Pavasarėja. Su kiekviena diena į Lietuvos šimtmečio jubiliejaus ir Dalytės Raslavicienės gyvenimo metų šventę. Ir tai tikrai ne atsitiktumas. Tikiu, kad Dalytė savo pavasarius dar ilgai puoš neužmirštuolių žiedų atminimo puokštėmis ir ištikimai kurstoma žvakelių šviesa.

Valė PETKEVIČIENĖ

Dalytė su mama ir tėčiu

2018 m. vasario 9 d.

Tremtinys

Nr. 6 (1268)

7

„Laisvės medis“ Maišiagaloje

Maišiagaloje lietuvių, galiama sakyti, anksčiau beveik nebuvu. Jie čia apsigyveno su šeimomis, kai tremtiniam, grįžusiems į Lietuvą, nebuvu leista apsigyventi gimtinėse.

Jonas Būga, kalbininko giminaitis, kilęs iš Rokiškio, Antanas Latvėnas, irgi rokiškėnas. Jie dirbo kolūkio gyvuliu fermose. Leonas Zinkevičius, kilęs iš Utenos, Vaclovas ir Petras Varkaliai – žemaičiai statybininkai. Alfonsas Aukštikalnis – suvirintojas ir žmona Elžbieta – anykštėnai, Tatjana Pleikičiūnė, kultūros darbuotoja, kilusi iš Žemaitijos. Visi jie, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, išsijungė į aktyvią veiklą Maišiagaloje.

Štai 1989 metų vasario 16 diena. Laikotarpis Maišiagaloje sunkus, veikia stiprios „jedinstvenininkų“ ir „autonominių“ gaujos. Daugiausia lietuvių tautybės, prijaučiantys nepriklausomybei, susirinkome į vietas kultūros namus šventi šventės. Ir mums, tremtinėnų grupei, kilo idėja pasodinti ąžuoliuką greta kultūros namų ir tvenkinio.

Nuvykome į Žaliosios mišką, išskasėme gražų jauną ąžuoliuką. Irena Zamaravičienė, Veronika Pilkičiūnė, Janina Kuzeličiūnė, Tatjana Pleikičiūnė į tuščią butelį surinko užrašytus linkėjimus, stipriai užkimšo. Butelį užkasėme sodindami ąžuoliuką.

Ir štai, praėjus 28 metams,

nutarėme nuyvynkti prie to medžio. Jis gražiai užaugo – didelis, stiprus, vešlus. Vilniaus rajono savivaldybė pasirūpino atminimo lentelės gamyba. Ant metalinės plokštelės užrašyta: „Laisvės medis. 1989 m.“

Šis medelis skirtas visiems Maišiagalos piliečiams, prisidėjusiems prie laisvės ir atgimimo idėjų išgrendinimo Lietuvoje. Pasikvietėme Vilniaus politinių kalinių ir tremtinėnų chorą, su jais atvyko LPKTB pirmininkas Albinas Gutauskas. Medelį pagerbėme žvakucių liepsnelėmis. Dalyvavo miestelio bendruomenė, darželinukai, lietuviškos gimnazijos mokiniai ir mokytojai. Po to gimnazijos aktų salėje buvusių tremtinėnų vaikai ir vaikaičiai dalijosi išpūdžiais ir prisiminimais apie savo ginėnės likimus.

Mokiniai prisiekė kasmet Birželio 14-ąją – Gedulo ir Vil-

ties dieną – uždegti žvakucių prie ąžuolo ir tylos minute, o gal ir tremtinėnų dainomis, pagerbti mirusiuosius.

Koncertavę gimnazistai ir buvusių politinių kalinių ir tremtinėnų choras.

Valdas KUZELIS

Lietuvos valstybės atkūrimo dienos renginiai Vilniuje

Vasario 16 d. (penktadienį)

8.30 val. Lietuvos valstybės atkūrimo Akto signatarų pagerbimas Rasų kapinėse.

12 val. trijų Baltijos valstybių vėliavų pakėlimo ceremonija Simono Daukanto aikštėje, Vilniuje. Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės kalba.

12.30 val. šv. Mišios Vilniaus arkikatedroje bazilikoje.

14 val. Vasario 16-osios minėjimas prie Signatarų namų Vilniuje.

14.40 val. gėlių padėjimas prie 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signataro, LLKS tarnybos pirmininko, partizanų generolo Jono Žemaičio-Vy-

tauto paminklo aikštėje prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos.

18–22 val. Gedimino prospekte – 16 simbolinių laužų (nuo Katedros iki Vinco Kudirkos aikštės Vilniuje).

20.30–22 val. koncertas „Švēskime laisvę“ Katedros aikštėje.

Lietuvos valstybės atkūrimo dienos renginiai Kaune

Vasario 16 d. (penktadienį)

10 val. šv. Mišios Kauno šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje (Nepriklausomybės a. 14A).

11 val. akcija „Uždeklžvakuotę ant savanorių kapų“.

12 val. iškilmingas minėjimas, Vyčio Kryžiaus ordino vėliavospakėlimo ceremonija, jau nesniujų karininkų kursų vadų

priesaikos ceremonija, gėlių padėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

12.30–12.35 val. Lietuvos bažnyčių varpų sąšauka „Gloria Lietuvai“. Skamba 100 Laisvės varpo dūžiu.

12.35 val. „Hiperbolė tribute“ – I. Berino ir grupės „Huge Soul“ koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

16 val. Vyčio Kryžiaus ordinio vėliavos nuleidimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

17–19 val. Trijų tarpukario Prezidentė teatralizuotos sveikinimų kalbos, šviesų ir lazerių šou, ledo skulptūrų parko atidarymas Istorinės LR Prezidentūros Kaune sodelyje.

Tremtinys
ISSN 2029-509X

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinėnų sąjunga

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365

AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1690 egz.

Kaina
0,61 euro

Projektus „Lietuvos Laisvės kovu, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S

Ilsėkitės ramybėje

Steponas Ragauskas 1932–2018

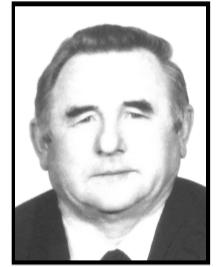
Gimė Pušaloto valsč. Deglėnų k. gausioje ūkininkų šeimoje. 1951 m. šeima išstremta į Tomsko sr. Teguldetor. Staro Šumilovo gyv. Dirbo garvežio mašinisto padėjėju, vėliau mašinistu. 1956 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno savo namuose. Dirbo miško darbininku, vėliau tarybiname ūkyje. Atkūrus nepriklausomybę ūkininkavo savo ūkyje. Buvo darbastus ir pareigingas.

Palaidotas Pušaloto kapinėse.

Užjaučiame brolį, seseris ir artimuosis.

Buvę Staro Šumilovo tremtiniai

Juozapas Motiejauskas 1934–2018

Gimė Kretingos r. 1948 m. su šeima išstremtas į Irkutsko sr. Šamankos kaimą. Tremtyje sukūrė šeimą su likimo drauge. Grįžęs į Lietuvą su šeima apsigyveno Kretingoje, dirbo miškų ūkyje vairuočiu. Užaugino du sūnus ir dukterį.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus su šeimomis ir artimuosis.

LPKTS Kretingos filialas

Skelbimai

Vasario 10 d. (šeštadienį) 14 val. Vilniaus įgulos karininkų ramovės (Pamėnkalnio g. 13) 2-ojo aukšto salėje įvyks LPKTS Vilniaus skyriaus ataskaitinis rinkiminis susirinkimas.

Pasiteirauti tel.: (8 5) 247 1679, 8 613 83047.

Vasario 15 d. (ketvirtadienį) kviečiame į Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmecio minėjimą Kruonio miške.

17 val. šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos Kaišiadorių vyskupijos vyskupui.

18 val. iš Kruonio miestylio aikštės į mišką, kur užkasti 1946 m. vasario 15-osios naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilmanga eisena su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gélémis.

Prašome nepamiršti šiltai apsirengti ir apsiauti, pasiimiž žvakucių, deglų, vėliavų ir vėliavėlių.

Teirautis tel. 8 682 65 678 (Vytautas), 8 615 29 907 (Daina), 8 616 71 662 (Aistis).

Vasario 24 d. (šeštadienį) 12 val. Ukmergės kultūros centro 2 a. salėje įvyks LPKTS Ukmergės filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Po susirinkimo vyks koncertas. Ukmergės filialo valdyba kviečia aktyviai dalyvauti visus sąjungos narius, jų artimuosis, draugus.

Kovo 3 d. (šeštadienį) 11 val. Palangos Stasio Vainiūno meno mokykloje (Maironio g. 8) įvyks LPKTS Palangos filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Prašome visus narius būtinai dalyvauti. Jei nebus kvorumas ir susirinkimas neįvyks, pakartotinis įvyks **kovo 17 d. (šeštadienį) 11 val.** toje pačioje salėje.

Malonūs mūsų laikraščio skaitytojai, LPKTS nariai,

Minime svarbias datas, prisimename Lietuvos žmones, Laisvės kovotojus, mename tremties vietas, partizaninių karą.

Kviečiame prisidėti prie Lietuvos politinių kalinių ir tremtinėnų sąjungos 30 metų sukaktiai organizuojamų renginių, akcijų.

Kuriame LPKTS veiklos muziejuje kviečiame pasidalinti laiškais, pašto ženklais, nuotraukomis, kita išliekamąjų vertė turinčia medžiaga.

Rašykite, skambinkite, ateikite. Jūsų laukiame Patriotinių leidinių knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) darbo dienomis nuo 11 iki 16 val. Pasiteirauti tel. (8 37) 323 214.

Ryšininkė Kunigunda

Partizanų ryšininkės, buvusios tremtinės Onos VAITKEVIČIŪTĖS prisiminimai

Alytaus rajone Butrimonių valsčiuje, kaip ir visoje Dzūkijoje, 1944–1953 metų partizaninis karas, vėliau neginkluotasis pasipriešinimas okupantams paliko daugelio paprastų kaimų žmonių – liudininkų prisiminimus.

Okupacijos metais tai buvo didele paslaptis. Šias likusių gyvų liudininkų paslaptis skleiskime dabar, kad jaunimas daugiau sužinotų, kaip tuo metu vyko kova, žuvo partizanai, o jų šeimas trėmė į Sibirą.

Savo pasipriešinimo okupantams ir kolaborantams prisiminimus pasakoja Ona Vaitkevičiūtė-Kunigunda, užaugusi Alytaus rajono Butrimonių valsčiaus Geruliu kaime. Jos jaunystės gyvenimo patirtis dabar yra patriotinio pasipriešinimo okupantams geras pavyzdys. „Te pasiskaito šios kartos giminės ir kaimynai, buvę ir esami, dabar nieko nebjau“, – sako 93 metų Onutė.

Onutė gimė 1924-aisiais Lietuvos savanorio šeimoje. Jos tėvas Vaitkevičius, dar nepilnametis, išsprāsė, kad 1918 metais priimtu į savanorius. Kovose su bolševikais buvo du kartus sužeistas, gavo du apdovanojimus. Po tarnybos gavo 10 hektarų žemės už savanorišką tarnybą. Vedė Sadauskaitę, sulaukė trijų sūnų ir dukters Onutės. Sūnus Juozas, lakūnas, išejo į partizanus. Žuvo 1948 metais. Jų šeimą, kartu ir Onutę, 1949 metų pavasarį ištremė į Irkutsko srities Usoles rajoną. Tremtyje išbuvo 10 metų. 1959 metais grįžo į Kauną, gyventi pri-

ėmė mamos Vaitkevičienės sesuo. Dabar Onutė vienija, gyvena Vilniuje. Ji džiaugiasi atmintimi, mielai pasakoja apie savo krašto partizanus, jų šeimų tremtis, pažįstamų likimus.

Su ašaromis prisiminė draugystę su Jonu Nemeikšiu, tarnavusiu ulonų kariuomenėje, partizanu, iš Gonciūnų kaimo. Jis ir dar trys partizanai žuvo antrajame Gojaus mūšyje 1948 metais. Juos netoli bunkerio palaidojo – užkausė Onutės broliai Juozas ir Jonas su Antanu ir Juozu Ašmenskais.

Po Atgimimo, 1991 metais, Onutė su savo buvusia kaimyne Anele Miklušiene ir jos sūnumi Mindaugu Gojaus miške atkasė tuos keturių partizanų palaikus ir perlaidojo Butrimonių kapinėse, bendrame partizanų palaikų perlaidojimo kape. „Bunkerio vieta buvo neprivažiuojama, tai mes, – pasakoja Onutė, – partizanų palaikus iki mašinos nešėme maišuose“.

Jaudindamas Onutė pasakoja apie partizano Motiejaus Jaruševičiaus-Lakštingalos būrio žūtį 1947 metais bunkeryje Gonciūnų kaime, Talačkų sodyboje. Slėptuvėje buvo penki partizanai. Manoma, kad juos išdavė kaimynas Juozapavičius. Sodybą apsupo enkavedistai. Talačkų duktė Marytė, ryšininkės Onutės bendražygė, nuėjo į bunkerį pranešti, kad apsuptyti daugybės kariuomenės. Marytei užtrukus, sesuo Albina nubėgo prie bunkerio severs, bet ši atsakė, kad partizanai riša

granatas į krūvą ir ruošiasi susisproginti, ji nenori būti kankinama ir žus kartu su jais. Taip žuvo penki partizanai ir ryšininkė. Vienus Talačkų šeimos narius ištremė, kitus įkalino lageriuose.

Onutė vaizdžiai papasakojo apie dviejų partizanų žūtį ir Butrimonių stribų tyciojimą iš jų kūnų. Tai įvyko 1949 metų sausį, besniegę žiemą. Butrimonių valsčiaus Geruliu kaime prie Geruliu piliaukalnio du uniformuoti partizanai Gediminas Jaseliūnas-Vijoklis ir Gailius-Sapiega ėjo Gojaus miško link, kur turėjo bunkerį. Nuo Stakliškių miestelio traukė stribų būrys. Jie pradėjo supti partizanus, o siems bėgant nukreipė kulkosvaidžio seriją. Vijoklis žuvo ten pat lauke, o Gailius-Sapiega, pribėgęs miškelį, ilipo į eglę. Gyventojai matė, kaip ilgai stribai ieškojo, ir tik atėjus stribams su šunimi, šuo atsekė prie eglės. Stribai Sapiegą medyje nušovė ir abiejų partizanų kūnus nuvežė į Butrimonių miestelį. Aikštėse guldyti žuvusius jau buvo uždrausta. Šiuos uniformuotų partizanų kūnus pastatė malkinėje prie sienos ir fotografavo, o kur užkasė jų kūnus, ir dabar jų šeimų nariai nežino.

Pasididžiudama Onutė pasakoja, kaip su ryšininkė Maryte Talačkaite, vėliau susisprogdinusia su Lakštingalos grupe bunkeryje, prieš Velykas, Didžiųjų Seštadienį, naktį pagerbė devynių miško brolių, užkastų Butrimonių miestelio arklių turgaus aikštėje, duobę.

Jos abi naktį kastuvėliu ir rankomis

sužarstė žemiu kauburėli, pastatė nedidelį kryželį, padarytą Albino Talačkos, su užrašu ant lentelės: „Garbė žuvusiem už laisvę“, padėjo atsineštą iš bruknienoju nupintą vainiką.

Ryte žmonės eidami į bažnyčią matė tą papuoštą „kapą“, spėliojo, kas išdriso šitaip pagerbtį žuvusius partizanus, kurį kūnai dvi parnas gulėjo miestelio aikštėje. Apie partizanų pagerbimą, atliktą drąsių mergaičių, supratą tik Butrimonių parapijos kunigas Andriukonis.

Viskas vyko taip. Šios mergaitės vainerik ir kryžių atsinešė maišę į vakarines pamaldas, atliko išpažintį, kad Dievas padėtū laimingai pagerbtį partizanus. Pokelių savaičių kunigas Andriukonis bažnyčios šventoriuje stabtelėjo ir, paspaudęs ranką šioms drąsuolėms, pasakė: „Ačiū, jums, už drąsą ir brolišką pagarbą jums“. Onutė supratą, kad kunigas matė bažnyčioje po suolu slėptą maišą.

Dar Onutė pasakojo, kaip ji nešdavo laiškelius ir laikraštelius ten, kur liepdavo partizanai. Onutės-Kunigundos veikla baigėsi 1949 metais, kai ištremė į Irkutsko sritį.

Dabar Onutė, pragvenusi 93 metus, žvali, geros atminties, džiaugiasi savo jaunystės poelgiais, bet apgailesta už lemties, kad žuvo jos mylimas ulonas, partizanas Jonas Nemeikštis, su kuriuo kartu svajojo apie bendrą šeimyninį gyvenimą laisvoje Lietuvoje.

Sveikatos ir sékmės Tau, Onute!
Jonas ARBAČIAUSKAS

Valerijonas Adomauskas

Apie tai, jog daug netiesos patirta pokario metais, jog buvo žudomi visai nekalti, jog patirtos skriaudos nesibaigia ir šiandien. Žmonės, ilgai tylėjė, ilgai tylėti nebenori ir nebegali.

Vienas tokį pavyzdžių – Plaušinių kaime, prie kelio į buvusią pionierių stovyklą „Ažuoliukas“, praėjusių metų lapkritį pastatyta paminkla. Jo užrašas skelbia: „Adomauskų sodybos vieta, sunaikinta komunistinės valdžios metais. Jų sūnus Valerijonas (1923–1946), Mosėdžio komunistų kankinės, netoli namų nušautas ir užkastas nežinia kur... „Sena motinėlė rožančelių varstei pūdelių sūnelių laidojo be karsto! Žmogaus diubybė glūdi jo gerumą, jo ištikimybę. Tiesai – Gerumui – Meilei. Paminklas pastatytas dukros Vaclovo iniciatyva 2010 m.“

Paminklas siunčia žinią šiandienai

varstė, / Budeliai sūnelį laidoję be karsto. Žmogaus didybė glūdi jo gerumą, jo ištikimybę. Tiesai – Gerumui – Meilei. Paminklas pastatytas dukros Vaclovo iniciatyva 2010 m.“

Telefonu susisiekus su paminklo statytoja, pavyko sužinoti, kad anuomet prie kelio būta dideles sodybos ir daug ūkiniai pastatai. Kai trėmė kitus mosėdiškius, iš Adomauskų šeimos bebuvo likę tik mama, sūnus ir duktė, tačiau jie slapstėsi. Šeimos galva mirė 1940-ųjų išvakarėse, gruodžio 31-ąją. Duktė Vaclava ir šiandien su siaubu perpasakoja mamos patirtį: jos, pasislėpusios kaimynų tvarte, ieškojo, badydami šakėmis. Atvažiavę stribai ieškojo banditų, nes dingsties tam lyg ir būta: vienas brolis gyveno Kanadoje. Kitą ūkininkavusį broli parvedę iš laukų, kankino,

bėgant nušovė. O gyvą likusį su mama pasodino į tą patį vežimą, kuriame gulėjo ir nušautasis. Vežė į kalėjimą, o kraujas iš vežimo lašėjo... Jau vėliau stribai, namuose aptikę grįžusių duktterių, paniekinamai „guodžiamai“ teiravosi, ar sesei negaila brolelio...

Po 1947-ųjų tremties motinos ir sūnaus kelionė į namus užtruko septynetą metų. Kai grįžo, sodyboje buvo iškūrės „Taikos“ kolūkio centras: kiaulių ferma, trąšų sandėliai, raštinė, šokių salė, biblioteka. Namiškai šiaip ne taip išiprašė, kad leistų iškurti nuosavuose dviejuose kambarėliuose. Brolis

įsidarbino kolūkyje buhalteriu, darbo gavo ir mama. Vaclava aštuonetą metų dirbo felcere Skuodo greitojoje pagalboje. Kai brolis sukūrė šeimą ir išvyko, į tėviškę jai tekėdavo grįžti vis dažniau. Apmaudu, kad kolūkio pirmininkas Piekus išvarydavo užėjusią į savo sodą nusiskinti obuolio. Kai kolūkis jungėsi su Mosėdžiu, visi Adomauskų sodybos pastatai buvo nugriauti.

Save vadinanti nelinkusia tylėti ir karinė, moteris sako, jog ir prieš dvi dešimtis metų takus numynė, kad brolio pavardė būtų įrašyta tarp žuvusiuų paminkle Mosėdžio akmenų muziejaus parke. Tada labai teigiamai į tokį pasiūlymą atsižvelgęs daktaras Vaclovas Intas. Bandžiusi teistis dėlšeimos prarastos nuosavybės. Veltui – ji nebuvo prienteista. Per 40 hektarų buvusios žemės nuosavybės irgi visos nepavyko susigrąžinti. Tada moteris sako kelius numynusi net iki Vytauto Landsbergio. Tėvų žemė, daugeliui išdalita po tris hektarus, tikrieji paminklas Adomauskų sodybos vietoje

siems savininkams teko nebe visa.

Buvusios tėvų sodybos vietoje moteris paminklą pastačiusi tam, kad tieša pasiekštų to nežinančius. „Praeitis niekur nedingsta: jos neišbrauksi, o ir tylėti gana“, – sako Palangoje gyvenanti Vaclava Adomauskaitė-Lisauskienė.

Laima SENDRAUSKIENĖ